

Woyde, Al.

"Aus Posen kirchlicher Vergangenheit.
Jahrbuch des Evangelischen Vereins für
die Kirchengeschichte der Provinz
Posen. Erster Jahrgang", Leszno 1911 :
[recenzja]

Przegląd Historyczny 13/2, 255-256

1911

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

SPRAWOZDANIA.

Aus Posens kirchlicher Vergangenheit. Jahrbuch des Evangelischen Vereins für die Kirchengeschichte der Provinz Posen. Erster Jahrgang. Lissa i P. (Leszno) 1911.

Chcąc oprzeć „ewangelizację“ poznańskiego na gruncie dziejów tego kraju, uchwały sfery kościelne ewangeliczne zorganizowanie stowarzyszenia dla badania historii kościelnej „prowincji poznańskiej“. Stowarzyszenie to ma za zadanie: 1) Szerzenie zamiłowania i znajomości dziejów „prowincjonalnego kościoła ewangelickiego“ w poznańskim przez urządzenie zebrań, odczytów, wydawanie dokumentów oraz podjęcie zbioru druków i rękopisów, dotyczących tych dziejów, 2) zbliżenie wzajemne osób zainteresowanych, ich koncentrację i odpowiedni podział pracy.

Zarząd pomienionego stowarzyszenia stanowią obecnie: Tajny radca konsystorza królewskiego w Poznaniu superintendent Albertz (prezes), profesor teologii wszechnicy wrocławskiej D-r Arnold, dyrektor gimnazjum w Poznaniu, tajny radca rządowy (Geh. Regierungsrath) D-r Friebe, Wilhelm Bickerich, pasterz zboru reformowanego (dawniej polskiego) w Lesznie i licencyat teologii D-r Teodor Wotschke z Zaniemyśla (Santomischel). — Ścisła łączność ze sferami kościelno-rządowymi wywrze niewątpliwie odpowiednie piętno zarówno na pracy jak i na wydawnictwach rzeczonoego towarzystwa.

Jego pierwszy rocznik zawiera: Słowo wstępne Bickericha, Opis założenia towarzystwa i wyluszczenie jego celów—Albertza i trzy rozprawy: Wpływy kościelne Śląska na poznańskie (Schleisisches Kirchentum auf posenschem Boden) — Arnolda, Husytyzm w Wielkopolsce i życiorys Jana Tarnowskiego, seniora braci czeskich,—Wotschkego; statut towarzystwa, oraz ocena nowych wydawnictw i wiadomości bibliograficzne dopełniają zeszyt. W tych ostatnich był w dziale polskim pomocny Bickerichowi D-r K. Kurnatowski.

Prof. Arnold zapatruje się w swej rozprawie na Wielkopolskę jako na terytorium, podatne dla kolonizacyi, a podległe niegdyś wpływom kulturalno-religijnym na północy ze strony krzyżaków, oraz księstwa pruskiego, na zachodzie marchii brandeburskiej, na południu Śląska, a na zachodzie Czech i Moraw. W myśl założenia i programu,

prof. A. przesuwa przed naszymi oczami wpływy Śląska na Wielkopolskę od czasów Chrobrego aż do początków XIX wieku. Wykład to przystępny, a układ i oświetlenie faktów—odpowiadają założeniu.

D-r T. Wotschke jest niewątpliwie najpłodniejszym ze współczesnych badaczy dziejów kościelnych dawnej Polski i ościennego zachodu; szperacz, erudyta i znawca wieku XVI-go. Obie wymienione wyżej rozprawy są rezultatem gruntownych badań. D-r W. ma jednak zwyczaj niemczenia nazw historycznych, niegodne poważnego dziejopisa. Czytając: „Ritter Zawissius Niger“, domyślamy się tylko, że mowa o Zawiszy Czarnym. To nie błąd, lecz nieumiejętność wyrażenia polskiego nazwiska w mowie niemieckiej (Zawischa der Schwartze); natomiast błędem jest twierdzenie, że synod 23/IX 1612 r. odbył się w „Scharfenorcie“, gdy był on odprawiony w „Ostrorogu“. Wszak krzyżowcy zdobyli w r. 1204 „Konstantynopol“, a nie „Stambuł“.

Takich dowolności można znaleźć w rozprawach D-ra W. więcej; obniżają one znacznie wartość prac tego badacza naszej przeszłości.

AL. WOYDE.